KEPERLUAN PENYELIA KESELAMATAN TAPAK (SSS) & PEGAWAI KESELAMATAN DAN KESIHATAN (SHO) DALAM PROJEK PEMBINAAN

Pengarang: Ir. Dr. Justin LAI Woon Fatt | 28 April, 2025

Dalam industri pembinaan, keselamatan merupakan elemen yang paling penting bagi memastikan setiap projek dilaksanakan dengan lancar tanpa sebarang risiko yang boleh menjejaskan pekerja mahupun kemajuan projek. Tapak pembinaan melibatkan pelbagai aktiviti berisiko tinggi, seperti bekerja di ketinggian, mengendalikan jentera berat dan mengendalikan bahan berbahaya. Oleh itu, pematuhan kepada semua peraturan keselamatan, tanpa pengecualian, adalah penting untuk meminimumkan kemungkinan kemalangan di tapak.

Kepentingan SSS dan SHO

Untuk memastikan semua langkah keselamatan dipatuhi, pelantikan Penyelia Keselamatan Tapak *(Site Safety Supervisor, SSS)* dan/atau Pegawai Keselamatan dan Kesihatan *(Safety and Health Officer, SHO)* diperlukan, bergantung kepada skala projek, bilangan pekerja yang terlibat, dan tahap risiko tempat kerja. SSS bertanggungjawab untuk mengawasi pematuhan keselamatan dalam projek berskala kecil hingga sederhana, manakala SHO diperlukan untuk projek yang lebih besar dan lebih kompleks untuk memastikan pematuhan penuh kepada undang-undang dan garis panduan keselamatan yang ditetapkan oleh pihak berkuasa kawal selia. Melalui penyeliaan dan penguatkuasaan yang berkesan oleh SSS dan/atau SHO, potensi risiko dapat dikenal pasti lebih awal, manakala langkah pencegahan boleh dilaksanakan bagi melindungi keselamatan pekerja dan memastikan kelancaran pelaksanaan projek pembinaan.

Apabila pekerja menjalankan tugas di tapak tanpa kehadiran SSS dan/atau SHO, kemungkinan ketidakpatuhan terhadap peraturan keselamatan meningkat dengan ketara. Kekurangan pengawasan ini boleh menyebabkan amalan kerja yang tidak selamat sehingga meletakkan pekerja dalam situasi berbahaya yang berpotensi mengakibatkan kecederaan serius atau kematian. Rajah 1 di bawah menunjukkan pekerja gagal mematuhi penggunaan Peralatan Pelindung Diri *(Personal Protective Equipment, PPE)* semasa bekerja di ketinggian, menimbulkan risiko jatuh yang boleh mengakibatkan kecederaan maut atau kematian, yang disebabkan oleh kekurangan pengawasan daripada SSS dan/atau SHO.

Rajah 1: Pekerja tanpa PPE [1]

Perbezaan antara SSS dan SHO

Walaupun fungsi utama kedua-dua SSS dan SHO adalah untuk memastikan pematuhan terhadap semua aspek keselamatan di tapak, terdapat perbezaan ketara dalam keperluan kawal selia, skop tanggungjawab dan fungsi pekerjaan mereka. Jadual 1 menggariskan perbezaan utama antara kedua-dua peranan dari segi keperluan dan tanggungjawab mereka.

Jadual 1: Perbandingan SSS dan SHO Berdasarkan Keperluan dan Tanggungjawab [2][3][4][5][6]

ASPEK UTAMA	PENYELIA KESELAMATAN TAPAK (SSS)	PEGAWAI KESELAMATAN DAN KESIHATAN (SHO)
Peraturan yang Berkenaan	Peraturan-Peraturan 25, Peraturan-Peraturan Kilang dan Jentera (Operasi Bangunan dan Kerja-kerja Pembinaan Kejuruteraan) (Keselamatan) 1986	Subseksyen 29 (2),Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (OSHA)
Dilantik Oleh	Kontraktor utama	Penghuni/ majikan jika jumlah harga kontrak projek melebihi RM20 juta
Tujuan	Membantu kontraktor utama memenuhi keperluan FMA dan menggalakkan amalan kerja selamat secara umum di tapak kerja.	Membantu penghuni/majikan memenuhi keperluan OSHA dan menggalakkan kelakuan kerja yang selamat di tempat kerja.
Keperluan Kawal Selia	Walau bagaimanapun, peraturan tidak menyatakan secara khusus bahawa setiap Kontraktor selain Kontraktor utama yang bertanggungjawab ke atas tapak kerja yang menggaji lebih daripada 20 orang hendaklah melantik Penyelia Keselamatan Kontraktor yang bertugas sekurang-kurangnya lima jam seminggu	Wajib bagi kos projek melebihi RM20 juta atau tempat kerja berisiko tinggi seperti yang diarahkan oleh Pegawai Penyelia (S.O)/ Pengarah Projek (PD)/ Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (JKKP)
Keperluan Kehadiran Tapak	Minimum 15 jam seminggu	Kehadiran sepenuh masa adalah diwajibkan
Latihan Keselamatan	Tidak digariskan secara khusus	Menjalankan sesi latihan keselamatan dan program kesedaran
Pemeriksaan Keselamatan	Memeriksa dan membetulkan mana-mana tempat kerja yang tidak selamat	Menyiasat sebarang kemalangan, kejadian nyaris (*near miss*), kejadian berbahaya, keracunan pekerjaan atau penyakit pekerjaan yang berlaku di tempat kerja
Tindakan Pencegahan	Membetulkan sebarang amalan yang tidak selamat	Mengumpul, menganalisis, dan mengekalkan statistik mengenai sebarang kemalangan, kejadian berbahaya, keracunan pekerjaan, atau penyakit pekerjaan yang berlaku di tempat kerja

Permohonan SSS dan SHO

SSS dan SHO ialah profesional yang dijangka mempunyai pemahaman menyeluruh mengenai undang-undang keselamatan. Ini kerana proses menjadi SSS atau SHO melibatkan beberapa langkah ketat untuk memastikan mereka dilengkapi dengan pengetahuan dan kemahiran yang diperlukan. Calon mesti melengkapkan satu siri program latihan berstruktur, termasuk menghadiri kursus mandatori yang merangkumi pelbagai aspek keselamatan tempat kerja dan pematuhan undang-undang sebelum layak berkhidmat. Jadual 2 memberikan gambaran keseluruhan terperinci tentang proses langkah demi langkah yang diperlukan untuk seseorang individu memenuhi kelayakan dan secara rasmi menjadi SSS atau SHO.

Jadual 2: Langkah-langkah untuk Menjadi SSS dan SHO Berdasarkan Kurikulum Kursus Rasmi [7][8]

KRITERIA	PENYELIA KESELAMATAN TAPAK (SSS) (Buku Kuning)	PEGAWAI KESELAMATAN DAN KESIHATAN (SHO) (Buku Hijau)
Permohonan	Permohonan SSS boleh dibuat melalui NIOSH	Permohonan SHO boleh diibuat melalui NIOSH
Syarat Kemasukan	Warganegara Malaysia, dan memiliki sekurang-kurangnya LCE/ SRP/ PMR/ PT3 atau setaraf dengannya	Warganegara Malaysia, dan memiliki minimum SPM/ SPMV/ MCE atau setaraf dengannya
Tempoh Kursus	10 hari / 80.00 jam	22 hari / 165.50 jam
Topik	Satu (1) modul	Empat (4) modul
Senarai Buku Rujukan	1. Akta Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan 1994 2. Akta Kilang dan Jentera 1967	1. Akta Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan 1994 2. Akta Kilang dan Jentera 1967 3. Nota Pelatih untuk Modul I, II, III, & IV
Senarai Alat Bantu Mengajar	1. Projektor LCD 2. Komputer 3. Papan putih dengan aksesori 4. Carta flip dengan aksesori	1. Projektor LCD 2. Komputer 3. Papan putih dengan aksesori 4. Carta flip dengan aksesori
Senarai Aktiviti Bilik Darjah	1. Kuliah 2. Perbincangan 3. Pembentangan 4. Lawatan tapak	1. Kuliah 2. Perbincangan 3. Praktikal
Nota	1. Peserta dikehendaki membawa bersama Peralatan Pelindung Diri (contohnya Kasut Keselamatan dan Topi Keledar Keselamatan) semasa sesi lawatan tapak pada Hari ke-10	1. Peserta dikehendaki membawa bersama Peralatan Pelindung Diri (contohnya Kasut Keselamatan dan Topi Keledar Keselamatan) semasa sesi lawatan tapak pada Hari ke-21. 2. Peserta dikehendaki menduduki peperiksaan pertama dalam tempoh satu (1) tahun dari tarikh tamat kursus
Objektif	Pada akhir kursus, peserta akan dapat: 1. Menerangkan keperluan perundangan KKP yang berkaitan dengan tapak pembinaan 2. Menjalankan pengurusan risiko di tempat kerja 3. Memperincikan keperluan KKP untuk pengurusan tapak 4. Menjadi Penyelia Keselamatan Tapak (SSS) yang kompeten	Pada akhir kursus, peserta akan dapat: 1. Menjalankan pengenalpastian bahaya, penilaian risiko dan kawalan risiko 2. Menerangkan sistem OSH-MS 3. Merancang program OSH 4. Mentafsir keperluan undang-undang KKP 5. Menjadi SHO yang kompeten (selepas lulus peperiksaan SHO dan pendaftaran dengan JKKP)

Kesimpulan

Peranan Penyelia Keselamatan Tapak (SSS) dan Pegawai Keselamatan dan Kesihatan (SHO) menyerlahkan bahawa keselamatan di tempat kerja bukan sahaja keperluan kawal selia tetapi elemen penting untuk kejayaan mana-mana projek pembinaan. Walaupun SSS memberi tumpuan kepada amalan keselamatan harian di tapak, manakala SHO pula mengawasi pematuhan dasar yang lebih menyeluruh, kedua-duanya berkongsi matlamat yang sama iaitu mewujudkan persekitaran kerja yang selamat dan bebas daripada bahaya. Gabungan usaha mereka dapat mengurangkan risiko, mencegah kelewatan, memastikan pematuhan undang-undang dan akhirnya meningkatkan kecekapan projek serta melindungi kesejahteraan pekerja.

Ir. Dr. Justin LAI Woon Fatt
CEO/ Pengasas
IPM Group

Rujukan:
[1] Consumers' Association of Penang. (2019). Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan gagal mengawasi ketidakpatuhan keperluan keselamatan di tapak kerja. Retrieved on 28th April 2025 from https://consumer.org.my/ms/jabatan-keselamatan-dan-kesihatan-pekerjaan-gagal-mengawasi-ketidakpatuhan-keperluan-keselamatan-di-tapak-kerja/
[2] Jabatan Kerja Raya (JKR). (2011). Specifications for Occupational Safety and Health for Engineering Construction Works 2011. Retrieved on 28th April 2025 from https://www.jkrperak.gov.my/images/PDF/ARAHAN_KPKR/Arahan_KPKR_012012.pdf
[3] Department of Occupational Safety and Health. (1997). Occupational Safety and Health (Safety and Health Officer) Order 1997. Retrieved on 28th April 2025 from http://202.75.5.148/index.php/legislation/order/occupational-safety-and-health/570-02-occupational-safety-and-health-safety-and-health-officer-order-1997/file
[4] Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (DOSH). (1997). Peraturan-peraturan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (Pegawai Keselamatan dan Kesihatan) 1997 [P.U. (A) 315/1997]. Retrieved on 28th April 2025 from https://dosh.gov.my/wp-content/uploads/2024/10/Peraturan-Keselamatan-Dan-Kesihatan-Pekerjaan-Pegawai-Keselamatan-dan-Kesihatan-1997.pdf
[5] Government of Malaysia. Factories and Machinery (Building Operations and Works of Engineering Construction) (Safety) Regulations 1986 [P.U. (A) 328/1986]. Retrieved on 28th April 2025 from https://dosh.gov.my/wp-content/uploads/2024/10/Peraturan-Kilang-dan-Jentera-Kendalian-Bangunan-dan-Kerja-kerja-Binaan-Kejuruteraan-Keselamatan-1986.pdf
[6] Department of Occupational Safety and Health. (n.d.). The Difference Between Site Safety Supervisor (SSS) and Safety Health Officer (SHO). Retrieved on 28th April 2025 from https://intranet.dosh.gov.my/index.php/component/content/article/543-public-poll/1753-the-difference-between-site-safety-supervisor-sss-and-safety-health-officer-sho
[7] Institut Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan Negara (NIOSH). (n.d.). Kurikulum Kursus Site Safety Supervisor (Revision No. PDD231128). Retrieved on 28th April 2025 from http://www.niosh.com.my/images/CourseContent/CP/New/SST8/NIOSH-PDD-SSS.pdf
[8] Institut Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan Negara (NIOSH). (n.d.). Kurikulum Kursus Safety and Health Officer (Revision No. MAST240124). Retrieved on 28th April 2025 from http://www.niosh.com.my/images/CourseContent/CP/New/NIOSH-PDD-SHO.pdf

***This Malay translation is for reference only. If the meaning of the Malay translation is inconsistent with the original English version, the original English version shall prevail.*